

Maasotakoulu

Havaintoja Ukrainan sodasta – Ilovaiskin kattila

KATSAUS

Maavoimien tutkimuskeskus
Joulukuu 2016

Puolustusvoimat

Försvarsmakten • The Finnish Defence Forces
puolustusvoimat.fi

Tekijä

Maataistelukeskus / Maavoimien tutkimuskeskus / Maasotakoulu

Työn nimi

HAVAINTOJA UKRAINAN SODASTA – ILOVAISKIN KATTILA

Aika Joulukuu 2016

Tekstisivuja 21

Liitesivuja 0

Tiivistelmä

Tässä katsauksessa tarkastellaan Ukrainan aseelliseen konfliktiin keskeisesti vaikuttanutta Ilovaiskin taistelua, joka käytiin Ukrainassa Donetskin oblastissa elokuussa 2014. Osapuolina olivat Ukrainan hallituksen terrorisminvastaisen operaation (ATO) joukot sekä Donetskin ja Luhanskin ”kansantasavaltojen” separatisti- ja näitä suoraan tukeneet venäläiset joukot. Ilovaiskin alueen taistelut kestivät lähes koko elokuun, päättyen Ukrainan joukkojen tappioon 29.8.2014.

Tarkastelu perustuu kokonaisuudessaan julkisiin lähteisiin. Näitä ovat erilaiset lehtiartikkelit, sosiaaliseen mediaan taisteluiden aikana ladatut aineistot sekä ”sotaharrastajien” tekemät tutkimukset ja artikkelit, joista keskeisessä roolissa ovat olleet ”Bellingcat” -yhteisön tekemät, avoimiin lähteisiin perustuvat tutkimukset. Lähdeaineisto on yleisesti ottaen ollut hyvin kirjavaa, minkä vuoksi havaintoja ja johtopäätöksiä on jouduttu tekemään melko yleisellä tasolla. Työpaperin suojaustaso on JULKINEN.

Tarkastelu on rajattu Ilovaiskin kaupungin alueella käytyihin sekä niihin suoraan liittyneisiin taistelutapahtumiin Donetskin oblastissa elokuun 2014 aikana. Katsauksen 1. luvussa kuvataan ensin yleisesti taistelutapahtumat, minkä jälkeen 2. luvussa tarkastellaan niistä tehtyjä havaintoja tiedustelun ja valvonnan, tulivoiman, liikkuvuuden, suojan sekä informaatioympäristön näkökulmista. Lukuun 3 on koottu tarkastelun keskeiset johtopäätökset tiiviiseen muotoon.

Huolimatta tarkastelun keskittymisestä yhteen taisteluun, on sen perusteella ollut mahdollista tehdä muutamia yleispäteviä johtopäätöksiä. Näistä tärkeimpiä ovat sähköisen tiedonvälityksen, tiedustelulennokkien sekä epäsuoran tulen ja sen väistämisen merkittävät roolit nykypäivän taistelukentällä. Samalla tarkastelu vahvistaa jo aiemmin tunnettuja periaatteita, kuten rakennetulla alueella tärkeiden kohdealueen eristämisen sekä raskaan suora-ammuntatulivoiman tarpeen tai kenttälainnoittamisen roolin suojan hankkimisessa.

Avainsanat

Taktiikka, operaatiotaito, Ukraina, Donetsk, Ilovaisk, rakennetun alueen taistelu, taistelu rakennetulla alueella

SISÄLLYS

JOHDANTO	1
1 YLEISKUVAUS ILOVAISKIN TAISTELUSTA.....	3
Kaupungin avaimet	6
"Kattila" muodostuu.....	8
Kohtalokas kujanjuoksu	12
2 HAVAINTOJA.....	15
2.1 Taisteluun osallistuneet joukot.....	15
2.2 Tiedustelu ja valvonta.....	16
2.3 Tulivoima	17
2.4 Liikkuvuus.....	21
2.5 Suoja	22
2.6 Informaatioympäristö.....	24
2.7 Yhteenveto.....	24
3 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	26
3.1 Operatiivisen tason johtopäätöksiä.....	26
3.2 Taktisen tason johtopäätöksiä	27
LÄHTEET	29

JOHDANTO

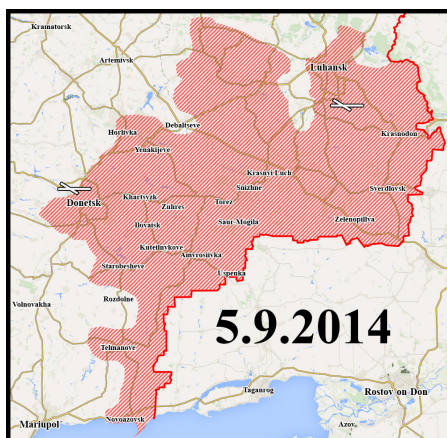
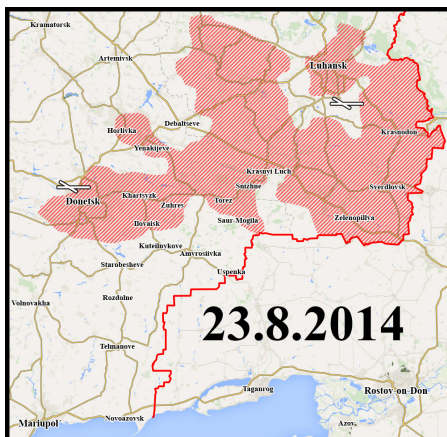
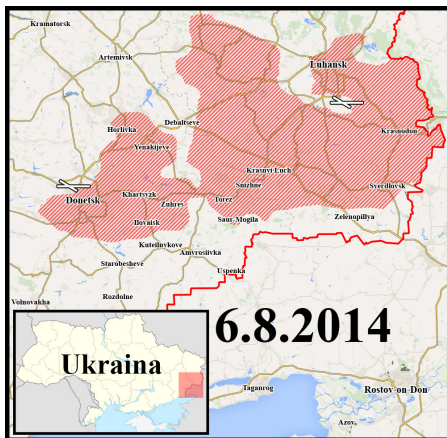
Ukrainan kielellä Ilovaikin taisteluun viitataan nimellä ”Ilovaikin kattila” (kotel), joka on neuvostoaikainen sotilaskäsite tarkoittaen operatiivisen tai strategisen tason saarrosta.

Ukrainan hallituksen kolmatta kuukautta jatkunut sotatoimi Donetskin ja Luhanskin alueilla tuli ensimmäiseen käännekohtaansa elokuussa 2014, kun Venäjän asevoimat liittyivät voimalla taisteluun separatistijoukkojen tueksi. Tässä työpaperissa tarkastellaan ”Ilovaikin kattilana” tunnettua, strategisen aloitteen separatisteille siirtänyttä taistelua sekä siitä saatuja operatiivisen ja taktisen tason havaintoja.

Elokuun 2014 alkupuolella Ukrainan asevoimien terrorisminvastainen operaatio, ATO (Anti-Terrorist Operation, **Анти-Терористична Операція**), oli saavuttanut menestystä vallaten takaisin jo yli puolet Donetskin ja Luhanskin niin sanottujen kansantasavaltojen huhtikuusta alkaen hallussa pitämästään alueesta. Alkavan operaatiokuukauden keskeisenä tavoitteena oli eristää toisistaan Donetskin ja Luhanskin kaupungit, ja katkaista näin yhteydet Donetskiin. Kaksi viikkoa operaation alkamisesta Ukrainan joukot onnistuivat lopulta tunkeutumaan Ilovaikin kaupunkiin, jossa sijaitsi alueen keskeinen rautateiden solmukohta. Venäjän tukemien separatistien jatkuvasti voimistunut puolustus sekä vastahyökkäykset johtivat kuitenkin nopeasti tilanteeseen, jossa lukumääräisesti melko pienet ATO-joukot joutuivat puolustuskannalle vastustajan painaessa niitä lähes joka suunnasta kohti Ilovaiskia.

Tilanne kääntyi kerralla Ukrainan tappioksi, kun 23. elokuuta alkaen useita venäläisiä taisteluosastoja ylitti rajan ja liittyi taisteluun. Muutamassa vuorokaudessa ATO-joukot oli ajettu pakoon, ja noin 1 000 taistelijan vahvuinen osasto jäi saarroksiin Ilovaikin kaupunkiin ja sen lähialueille. Paikallisesti sovitun tulitauon turvin saarretut pyrkivät irtautumaan taistelualueelta, jolloin venäläiset taisteluosastot sekä separatistijoukot iskivät ukrainalaiskolonnien kimppuun tuhoten ne täydellisesti. Seuraavan viikon aikana venäläisten taisteluosastojen tukemat separatistit valtasivat huomattavia alueita Donetskissa ja Luhanskissa, kunnes ukrainalaisten vastarinta sekä 5. syyskuuta allekirjoitettu niin sanotun Minskin (ensimmäinen) sopimus loivat lyhyen hengähdystauon edelleen jatkuvaan konfliktiin.

Taistelutapahtumat antavat mahdollisuuden tarkastella nykypäivän taistelukentän tapahtumia ja ilmiöitä sekä tehdä niistä joitakin johtopäätöksiä Suomen puolustusvoimien ja erityisesti maavoimien suorituskyvyn kehittämiseen. Tässä työpaperissa on kuvattu Ilovaikin taisteluiden pääpiirteinen kulku sekä niistä saatavia havaintoja ja johtopäätöksiä.

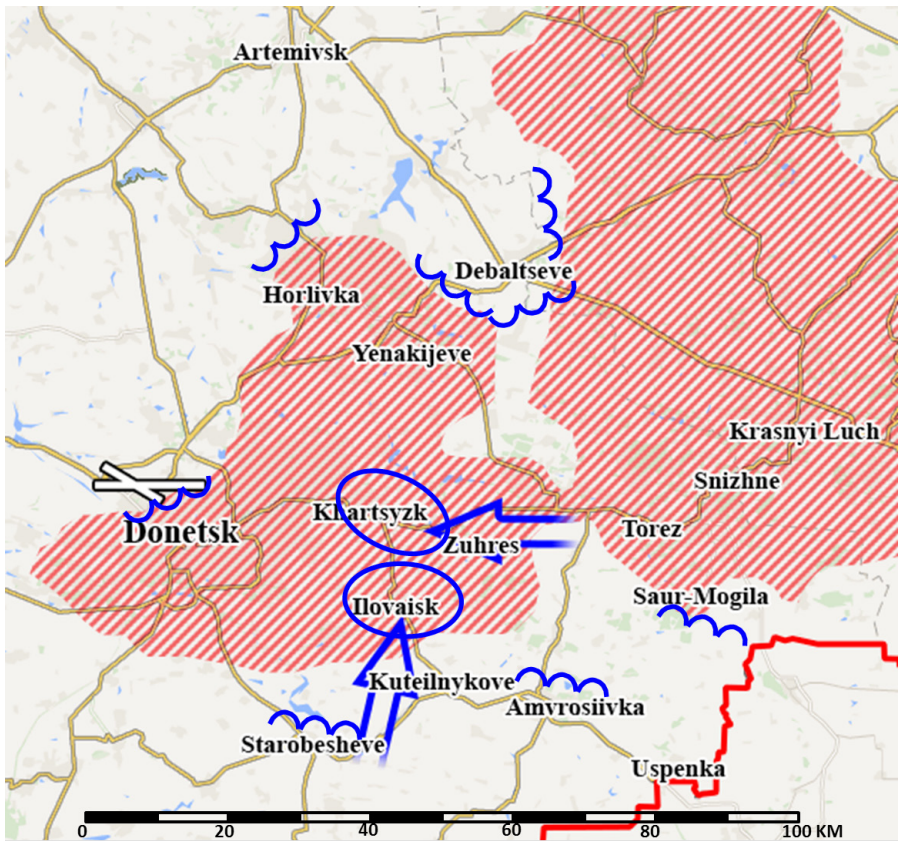
Kuva 1. Itä-Ukrainan tilannekehitys 6.8.–5.9.2014. Punaisella on merkitty separatistiosapuolen hallinnassa oleva alue kunakin ajankohtana.

1 YLEISKUVAUS ILOVAISKIN TAISTELUSTA

Donetskin ja Luhanskin kaupunkien eristämiseen pyrittiin valtaamalla valtatie 21 Zuhresin ja Khartsyzkin kohdalla sekä rautatiesolmu Ilovaiskissa, jolloin separatistien edellytykset huoltaa Donetskia olisivat loppuneet. Operaatiota varten ATO kokosi elokuun ensimmäisen viikon aikana vahvuudeltaan hieman alle 700 hengen osaston Sektorin B komentajan, kenraali Ruslan Khomchakin alaisuuteen. Tämä osasto koostui Ukrainan armeijan 51. Mekanisoidun prikaatin noin vahvennetun komppanian vahvuisesta joukosta, 93. Mekanisoidusta prikaatista sekä 17. Panssariprikaatista irrotetuista pienistä osastoista, kahdesta Kansalliskaartin kevyesti varustetusta paikallispuolustuspataljoonasta (39. ja 40. ”Krivbas”) sekä muodollisesti sisäministeriön alaisista vapaaehtoispataljoonista. Lisäksi operaation oikeaa sivustaa suojasivat kenraaliluutnantti Petr Litvinin johtaman Sektorin D, käytännössä rajavyöhykkeen, joukot. Näiden noin vahvennetun komppanian – vajaan pataljoonan kokoisten yksiköiden yhteisvahvuus oli operaation alkaessa, lähteestä riippuen, noin 1 000–2 000 taistelijaa. Operaatiota tuettiin joillakin kymmenillä tykistöaseilla, Ukrainan ilmavoimien jäädessä marginaaliseen rooliin separatistien varsin kattavasta ilmatorjunta-aseistuksesta johtuen.

Ensimmäiset taistelut Ilovaiskin kaupungin läheisyydessä käytiin jo 6. elokuuta, kun 40. Paikallispuolustuspataljoona Krivbas teki useita epäonnistuneita yrityksiä tunkeutua sinne. Noin 16 000 asukkaan kaupungissa piti ”saadun tiedon mukaan” olla noin 50–60 separatistitaistelijaa eikä merkittäviä puolustusvalmisteluja. Krivbas irtautui taistelukosketuksesta 7. elokuuta menetettyään kaksi taistelujoneuvoa sekä kaksi taistelijaa kaatuneina.¹

¹ Rachkevych, Mark: *Turning Point*. Kiyv Post 21.8.2015. www.pressreader.com/ukraine/kyiv-post/20150821/2819560116528865/TextView. [Viitattu 20.10.2015].

Kuva 2. "Operaatio Ilovaiskin" suunnitelma ja tavoitteet.

Elokuun 10. päivänä operaatio Donetskin saartamiseksi alkoi täydellä voimalla. Krivbas-pataljoona yhdessä 51. Mekanisoidun prikaatin komppanian kanssa eristi Ilovaiskin perustamalla neljä noin joukkueen vahvuista taistelu- ja rynnäköpanssarivaunulla vahvennettua tukikohtaa sen ympärille. Kolme vapaaehtoispataljoonaa, Donbas, Shakhtarsk ja Azov, yrittivät tunkeutua kaupunkiin muutaman sadan taistelijan voimin. Yritys kuitenkin kilpistyi separatistien tuleen jo muutaman kilometrin päässä kaupungista.² Kaupungin pohjoispuolella ATO-joukot käynnistivät etenemisen Shakhtarskin kautta länteen kohti Zuhresia, kohdaten voimakasta vastarintaa.

² Rachkevych, Mark: *Turning Point*.

Jo 12. päivä Sektorin B johdolle oli selvää, että voima ei tule riittämään alkuperäisen tavoitteen, Zuhresin ja Khartsyzkin risteysalueen saavuttamiseen. Vastustajan voimakas epäsuora tuli sekä vastahyökkäykset pysäyttivät ATO-joukkojen etenemisen ennen Zuhresia, eivätkä vapaaehtoispataljoonat kyenneet tunkeutumaan Ilovaiskiini. Myös kaupunkia eristävät joukot olivat voimakkaan painostuksen kohteena sekä suorien hyökkäyksien että väijytyksien³ kautta, mutta kykenivät pitämään asemansa. ATO-johtoporras muutti operaatiosuunnitelmaa siten, että armeijan joukkojen tuli saartaa Ilovaisk, millä mahdollistettaisiin sisäministeriön ja kansalliskaartin joukkojen hyökkäys kaupunkiin. Sektorin B yksiköt käyttivät seuraavat vuorokaudet vastustajan epäsuoran tulen alla uuteen hyökkäykseen valmistautuen.⁴

Lähialueella, erityisesti Ilovaiskin itäpuolella, tapahtui näiden vuorokausien aikana useita merkittäviä käännteitä. Näistä merkittävimpänä Sektorilla D, rajavyöhykkeellä Marynivkasta itään, useat mekanisoidut ukrainalaisyksiköt jättivät asemansa 13. ja 14. päivän välisenä yönä kärsittyään kovia tappioita venäläisten rajan yli ampumasta tykistö- ja raketinheitintulesta.⁵ Torezin ja Snizhnen kaupunkien alueilla valtatie 21 suunnassa venäläisten tukemat separatistijoukot onnistuivat torjumaan ukrainalaiset, vallaten takaisin osan menettämistään kylistä ja pikkukaupungeista. Toisaalta Ukrainan ATO-joukot saavuttivat myös menestystä Snizhnessä, tuhoten 13. päivän aikana suuren vastustajan huoltokolonnin. Samassa yhteydessä kaatui ja haavoittui useita satoja venäläiseen 18. Moottoroituun jalkaväkiprikaatiin kuuluneita sotilaita.⁶

³ Tynchenko Yaroslav: *How Russian Troops Entered Donbas on August 23*. The Ukrainian Week 26.1.2015. <http://ukrainianweek.com/Society/128451>. [Viitattu 22.10.2015].

⁴ Mm. UkraineTruth: *Russia shelled Ukrainians from within its own territory, says Bellingcat*. 27.3.2015. <http://ukraine-truth.com/2015/03/russia-shelled-ukrainians-from-within-its-own-territory-says-bellingcat/>. [Viitattu 19.10.2015].

⁵ Bellingcat: *Bellingcat Investigation - Russia's Path(s) to War*. 21.9.2015. <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2015/09/21/bellingcat-investigation-russias-paths-to-war/>. [Viitattu 21.10.2015]; Nagle, Chad: *In-Depth: The Battle of Ilovaisk*. The New Hetmanate 14.8.2015. www.newhetmanate.net/2015/08/14/in-depth-the-battle-of-ilovaisk. [Viitattu 21.10.2015]. – Ukrainalaisyksiköt oli muodostettu 30., 51. ja 72. Mekanisoidun prikaatin osista.

⁶ Butusov, Juri: *Heroism and tragedy in Ilovaisk*. Euromaidan Press 9.9.2014. www.euromaidanpress.com/2014/09/09/heroims-and-tragedy-in-ilovaisk. [Viitattu 24.10.2015].

Kaupungin avaimet

16. elokuuta Sektorin B komentaja, kenraali Khomchak, apulaissisäministeri Serhiy Yarovy sekä neljän vapaaehtoispataljoonan (Donbas, Dnipro-1, Azov ja Shakhtarsk) komentajat tapasivat Mariupolin lähellä ja sopivat hyökkäyksen käynnistämisestä Ilovaiskiin 18. elokuuta alkaen. Heti kokouksen jälkeen hyökkäysajankohtaa kuitenkin aikaistettiin vuorokaudella, jolloin sen tuli alkaa aamulla 17. elokuuta.

Sovittuna aikana, viideltä aamulla 17. elokuuta, vain Donbas oli ehtinyt lähtöalueelle Mnohopillyn kylään, noin 5 kilometriä etelään Ilovaiskista. Dnipro-1 saapui useita tunteja myöhässä, Shakhtarsk-pataljoonan komentajan ilmoittaessa, etteivät hänen joukkonsa osallistu operaatioon. Azov ei ollut vielä edes lähtenyt liikkeelle Mariupolin läheisyydestä, jonne se oli Shakhtarskin tavoin palannut aiemman epäonnistuneen tunkeutumisyhteyden jälkeen. Hyökkäyksen lopulta käynnistyttyä, Donbas onnistui valtaamaan Hrabshen kylän noin kilometri lounaaseen Ilovaiskin reunasta. Dnipro-1 lähestyi kaupunkia idästä Vynohradnen kylän suunnasta, mutta yritys pysähtyi linnoittautuneen puolustajan tuleen.

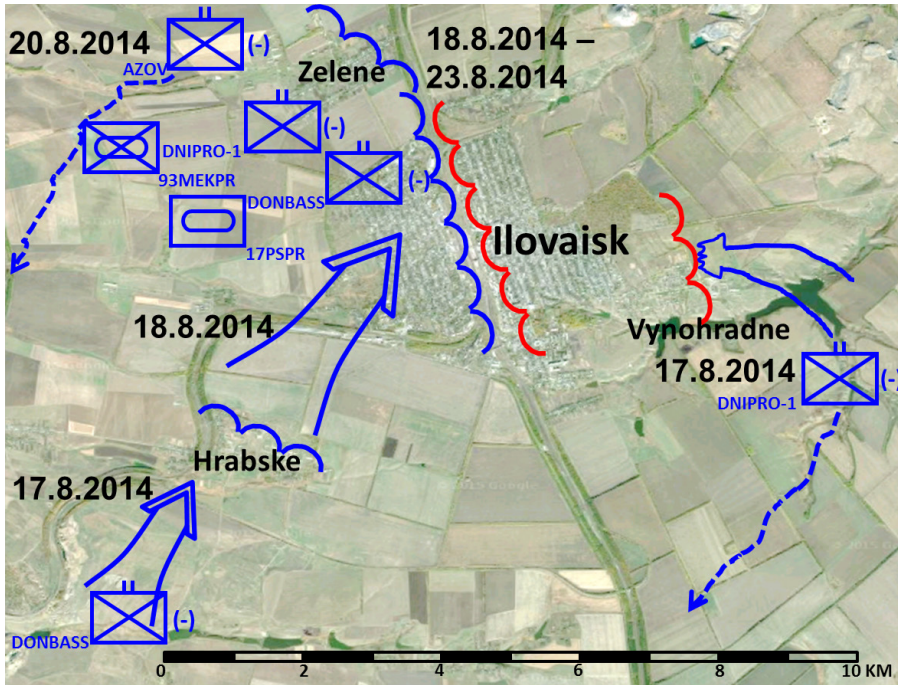
Donbas onnistui tunkeutumaan seuraavana päivänä Ilovaiskin kaupungin alueelle tykistön tukiessa hyökkäystä Mnohopillyn kylän alueelta.⁷ Azovilla oli edelleen vaikeuksia päästä mukaan taisteluun jouduttuaan raketinheitintulen kohteeksi heti Mariupolista liikkeelle lähdettyään. Pataljoona saavutti Mnohopillyn kylän vasta 19. elokuuta, jolloin Donbas oli jo vallannut Ilovaiskin länsipuolen ja saavuttanut kaupunkia halkovan rautatien tasan. Kumpikin osapuoli kärsi tappioita runsaan epäsuoran tulen käytön seurauksena – muun muassa Donbasin komentaja Semen Semenchenko haavoittui. 20. päivä Dnipro-1 liittyi Ilovaiskissa Donbasin sekä 93. Mekanisoidun prikaatin vahvennetun komppanian tueksi⁸, ja lisäksi seuraavien vuorokausien aikana joitakin pieniä vapaaehtoisjoukkoja saapui kaupunkiin osallistumaan taisteluihin. Kevyesti aseistettujen vapaaehtoisjoukkojen kokonaisvahvuus pysyi kuitenkin koko ajan selvästi alle 400 taistelijan. Azov kohtasi 20. päivän aikana kovaa vastarintaa linnoittautuneelta puolustajalta, ja jouduttuaan jälleen kranaatin- ja raketinheitintulen kohteeksi pataljoonan komentaja irrotti joukkonsa kokonaan taistelualueelta.⁹ Vapaaehtoisjoukkojen vallattua vain kaupungin länsiosan ja

⁷ Rachkevych, Mark: *Turning Point*.

⁸ Hyde, Lily: *Abandoned Donbas Battalion Fights on*. Kyiv Post 24.8.2014 klo 18:27. <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/abandoned-donbas-battalion-fights-on-361886.html>. [Viitattu 27.10.2015].

⁹ Rachkevych, Mark: *Turning Point*.

kohdatessa jatkuvasti voimistuvaa vastarintaa, ilmoitti Ukrainan kansallinen turvallisuus- ja puolustusneuvosto tiedotustilaisuudessaan optimistisesti, että "Ilovaisk on kokonaan Ukrainan turvallisuusjoukkojen hallinnassa".

Kuva 3. Taistelut Ilovaiskin kaupungissa 17.–23.8.2014.

Separatistijoukkojen aktiivisuus kasvoi seuraavien vuorokausien aikana merkittävästi, näiden tehdessä toistuvia taisteluaajoneuvojen ja epäsuoran tulen tukemia vastahyökkäyksiä sekä itse kaupungissa että sen lähiympäristössä.¹⁰ Jo 21. päivänä elokuuta Ilovaiskiinkin pääsy etelästä oli vaikeutunut jatkuvasta raketinheitintulesta sekä separatistien etenemisestä johtuen, ja 23. päivänä ukrainalaisjoukot kykenivät huoltamaan kaupungissa taistelevia joukkoja enää yhtä reittiä pitkin.¹¹ Tässä vaiheessa Sektorin B johdolle oli jo selvää, että tilanne oli muuttumassa kestäättömäksi – joukot olivat jatkuvan epäsuoran

¹⁰ Butusov, Juri: *Aug. 22, 2014. One Year Ago. Ilovaisk. Battle HQ 39-06.* 26.8.2015. http://en.censor.net.ua/resonance/348788/aug_22_2014_one_year_ago_iloivaisk_battle_hq_3906. [Viitattu 25.10.2015]

¹¹ Rachkevych, Mark: *Turning Point.*

tulen kohteena eikä eteneminen enää ollut mahdollista. Suuri osa kaupunkia eristävästä joukoista oli joutunut perääntymään painostuksen alla Ilovaiskin etelä- ja länsipuolelle. Ukrainalaisten joukkojen tappiot kuluneiden kahden viikon taisteluiden aikana olivat tähän mennessä noin 40 henkeä kaatuneina ja yksi vangiksi joutuneena.¹²

”Kattila” muodostuu

Ratkaiseva käänne alkoi lauantaina 23. elokuuta iltapäivän alussa, kun Sektorin D komentaja kenraaliluutnantti Litvin sai Rajavartiopalvelulta sekä 3. Erikoisjoukkorykmentin tiedustelupartioilta raportin, jonka mukaan venäläisiä mekanisoituja joukkoja oli ylittänyt rajan Uspenkassa ja eteni kohti Amvrosiivkan kaupunkia. Välitettyään tiedon ATO:n komentajalle kenraali Viktor Muzhenkolle Litvin sai vastaukseksi vain käskyn raportoida, mikäli tilanne muuttuu.

Hyökkäävät taisteluosastot mursivat yllätettyjen ukrainalaisten puolustuksen nopeasti, kärsien kuitenkin samalla jonkun verran tappioita. Sektorin D esikuntapäällikkö, eversti Petro Romyhailo, raportoi aamupäivällä 24.8. omakohtaisista vihollishavainnoistaan Amvrosiivkan läheltä suoraan ATO-esikuntaan. Ilmoitettuaan itse nähneensä yli 100 ajoneuvon venäläiskolonnan, koostuen muun muassa taistelu- ja maahanlaskupanssari-vaunuista, panssarihaupitseista sekä raketinheittimistä, etenevän Ilovaiskin eteläpuolella, hänet haukuttiin pelkuriksi ja uhattiin vankilalla.¹³

Ukrainan itsenäisyyspäivään 24. elokuuta mennessä ainakin kahdeksan venäläistä taisteluosastoa tunkeutui Ukrainan maaperälle. Näistä puolet, neljä taisteluosastoa noin vahvuudella 2 000, eteni Donetskin oblastiin ja samanaikaisesti neljä muuta Luhanskin alueelle.¹⁴ Sektorin D joukot murtuivat nopeasti paineen alla, ja iltapäivällä vain tykistöyksiköt olivat enää johdettavissa, pääosan joukoista irtautuessa hallitsemattomasti länteen

¹² Butusov, Juri: *Heroism and tragedy in Ilovaisk*.

¹³ Butusov, Juri: *Heroism and tragedy in Ilovaisk*; Liga Novosti: *V Amvrosiyevku voshli rossiyskiye voyska bez znakov otlichiya*. 24.8.2014. http://news.liga.net/news/politics/3032771-v_amvrosiyevku_voshli_rossiyskie_voyska_istochnik.htm. [Viitattu 26.10.2015].

¹⁴ Vrt. Sutyakin Igor: *Russian Forces in Ukraine*. RUSI Briefing Paper, March 2015. <https://rusi.org/publications/other/ref:O54FDBCF478D8B/>. [Viitattu 26.10.2015]. – Tässä työpaperissa venäläisten joukkojen määräksi Ukrainassa elokuun lopulla 2014 arvioidaan välille 3 500–6 500, lähteenä Ukrainaska Pravda -lehdessä haastateltu Ukrainan yleisesikunnan edustaja.

Kuteilnykoven ja Starobesheven kautta. Illalla ATO-johtoporras antoi virallisesti käskyn luopua Sektorista D ja siirtää kaikki jäljelle jääneet joukot Sektorin B alaisuuteen.¹⁵

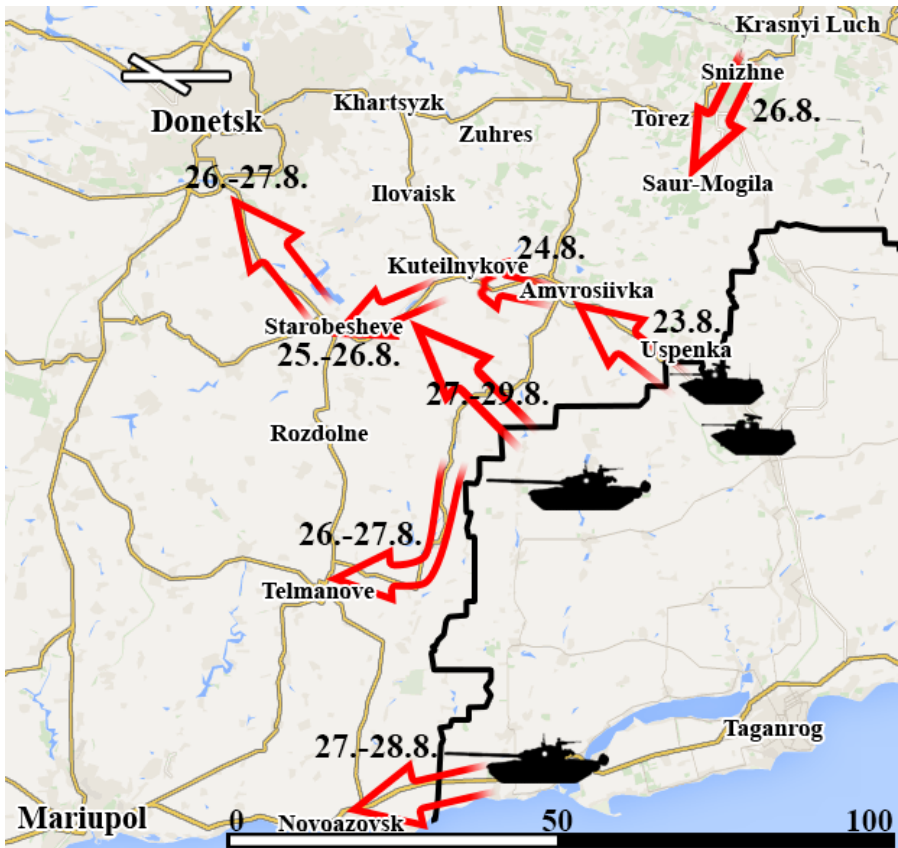
Ilovaiskin eteläpuolella käytiin kiivaita taisteluita, ja venäläiset taisteluosastot saatiin hetkellisesti torjuttua Mnohopillya – Kuteilnykove -tasalla. Näiden taisteluiden aikana ukrainalaiset joukot onnistuivat muun muassa vangitsemaan kymmenen venäläistä 98. Maahanlaskudivisioonan sotilasta¹⁶ sekä valtaamaan ehjänä venäläisen T-72B3 -taistelupanssarivaunun.¹⁷ Illalla noin kello 18:00 venäläinen kärkiyksikkö saavutti tien 0509 Kuteilnykoven ja Starobesheven välillä, katkaisten näin Ilovaiskin eteläpuolella olevien ukrainalaisjoukkojen tärkeimmän huoltoreitin. Ilovaiskin länsipuolella kulkevia pikkuteitä oli edelleen käytettävissä, mutta ATO-esikunta pysyi yhä käskyssään pitää asemat. Ukrainan joukkojen kokonaisvahvuus Ilovaiskin alueella oli noin 1 200–1 400, samalla kun jopa yli 1 500 Sektorin D taistelijaa irtautui kokonaan taistelualueelta.¹⁸

¹⁵ Butusov, Juri: *Heroism and tragedy in Ilovaisk*; UkraineTruth: *Ukrainian Donbas battalion commander: 1,000 dead in Ilovaisk*. 25.9.2014. <http://ukraine-truth.com/2014/09/ukrainian-donbas-battalion-commander-1000-dead-ilovaysk/> [Viitattu 24.10.2015].

¹⁶ Butusov, Juri: *Sergeant Volodymyr Kozak: How and When 10 Russian Paratroopers Were Captured on Aug 24, 2014*. 7.10.2015. http://en.censor.net.ua/resonance/354926/sergeant_volodymyr_kozak_how_and_when_10_russian_paratroopers_were_captured_on_aug_24_2014. [Viitattu 30.10.2015].

¹⁷ Bellingcat: *Russia's 6th Tank Brigade: The Dead, the Captured, and the Destroyed Tanks (Pt. 1)*. 22.9.2015 <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2015/09/22/russias-6th-tank-brigade/>. [Viitattu 28.10.2015] – Kaapattu T-72B3 -taistelupanssarivaunu oli lähtöisin Venäjän Mulinosta, 6. Erillisestä Panssariprikaatista. Vrt. Butusov Juri: *The Story of Colonel Evgeniy Sidorenko Who Broke Out from Ilovaisk in a Russian T-72 Tank*. BurkoNews 14.9.2014. <https://burkonews.info/story-colonel-evgeniy-sidorenko-broke-ilovaisk-russian-t-72-tank/>. [Viitattu 28.10.2015]. – Artikkelin mukaan vaunusta löytyneet asiakirjat osoittivat sen kuuluvan 8. Moottoroidun jalkaväkiprikaatin 3. Panssarivaunukomppaniaan. Kts. myös Twitter, @lennutrajektoor: 24.8.2014. #Russian monkeys in #Ilovaisk don't hide it anymore they've got THE LATEST RUS army top weapons. Pecheng, ACBK, Vintorez. <https://twitter.com/lennutrajektoor/status/503566555310215168/photo1>. [Viitattu 30.10.2015].

¹⁸ Butusov, Juri: *Heroism and tragedy in Ilovaisk*.

Kuva 4. Venäläisten taisteluosastojen liittyminen taisteluun 23.–29.8.2014.

Venäläisten joukkojen tultua hetkellisesti torjutuiksi, ne keskittyivät 24. ja 25. päivän välisen yön sekä sitä seuraavan päivän aikana vaikuttamaan ukrainalaisjoukkoihin epäsuoralla tulella. Pääpaino tulenkäytössä oli kevyessä ja raskaassa raketinheittimistössä, ja tulenjohtossa hyödynnettiin aiempaan tapaan lennokkikalustoa. 25. elokuuta Sektori B irrotti omat epäsuoran tulen yksikkönsä taistelualueelta, niiden kärsittyä kovia tappioita vihollisen vastatykistötoiminnan seurauksena.¹⁹

25.–26. elokuuta Ilovaiskissa olevien joukkojen toimintaedellytykset katosivat käytännössä kokonaan. Kaupungin kaakkoispuolella kiivaasti taistellut 51. Mekanisoidun prikaatin

¹⁹ Butusov, Juri: *Heroism and tragedy in Ilovaisk*.

vahvennettu komppania murtui voimakkaan tulituksen sekä tilanteen epätoivoiseksi kuvanneiden mediaraporttien seurauksena, irtautuen hallitsemattomasti länteen. Sama tapahtui Amvrosiivkan alueella toimineelle 5. Paikallisuolustuspataljoona Prikarpatialle, joka samoin pakeni taistelualueelta.²⁰ Venäläisten ja separatistien nopea voiman kasvu johti ukrainalaisten menetyksiin myös muualla: Ilovaiskin itäpuolella, noin 40 kilometrin päässä, venäläisjoukkojen tukemat separatistit valtasivat pysyvästi aluetta hallitsevan Saur-Mogilan kukkulan, joka oli kuluvan kuukauden aikana ehtinyt vaihtaa omistajaa jo useita kertoja. Asovanmeren rannalla venäläiset joukot valtasivat 27.–28. elokuuta Mariupolin itäpuolella sijaitsevan Novoazovskin kaupungin.²¹

Ilovaisk oli jäänyt kokonaan saarroksiin 27. elokuuta venäläisten taisteluosastojen vallattua Starobesheven ja separatistijoukkojen painostaessa ukrainalaisjoukkoja kaikista suunnista.²² ATO-joukkojen ainoa reservi, 92. Mekanisoidun prikaatin pataljoonan rungolle nopeasti koottu taisteluosasto²³, menetti suurten kalustotappioiden seurauksena taistelukykynsä venäläisten epäsuorassa tullessa Starobesheven läheisyydessä. Suurin osa vielä saartorenkään ulkopuolella olevista Sektori B:n joukoista irtautui päivän aikana. Esimerkiksi 40. Paikallisuolustuspataljoona Krivbasin komentaja kieltäytyi ”tottelemasta järjettömiä käskyjä” ja johti joukkonsa pois taistelualueelta. Lähimmät Ukrainan taistelukykyiset joukot olivat tässä vaiheessa Rozdolnen alueella, noin 15 kilometriä etelään Starobeshevestä.²⁴

Ilovaiskiin saartettujen joukkojen vahvuus 28. elokuuta oli noin 1 000 taistelijaa, pääasiassa vapaaehtoispataljoonista Donbas ja Dnipro-1 sekä 93. Mekanisoidusta prikaatista. Mukana oli myös Sektorin B komentaja, kenraali Khomchak, sekä vapaaehtoispataljoonien komentajia. Dnipro-1:n komentaja Juri Bereza sai sotasaalisradiolla yhteyden venäläiseen upseeriin, neuvotellen saartettujen joukkojen turvallisesta irtautumisesta vastineeksi

²⁰ Nagle, Chad: *In-Depth: The Battle of Ilovaisk*.

²¹ Ukrainskaja Pravda: *Novoazovsk zakhvachen rossijskimi voyskami - komandir spetsroty*. 28.8.2014. <http://www.pravda.com.ua/rus/news/2014/08/28/7035992/> [Viitattu 26.10.2015]; Gowen, Annie ja Demirjian, Karoun: *Ukraine says Russian forces cross border in tanks, armored vehicles*. The Washington Post 25.8.2014. https://www.washingtonpost.com/world/europe/ukraine-says-russian-forces-cross-border-in-tanks-armored-vehicles/2015/08/25/8cb7d1d4-2c3f-11e4-994d-202962a9150c_story.html [Viitattu 26.10.2015]; BBC News. *Captured Russian Troops in Ukraine by Accident*. 26.8.2014. <http://www.bbc.com/news/world-europe-28934213> [Viitattu 26.10.2015]

²² Mm. Twitter. @stefsiohan. Stéphane Siohan: *#ukraine #war The city of Starobesheve (35 km south-east from #Donetsk) has been lost by the UKR army who fled the city [I've been there]* <https://twitter.com/stefsiohan/status/504604215919263744>. [Viitattu 28.10.2015].

²³ Nagle, Chad: *In-Depth: The Battle of Ilovaisk*.

²⁴ Butusov, Juri: *Ilovaisk. Fatal Decisions*. Voices of Ukraine 19.10.2014. www.maidantranslations.com/2014/10/19/yuri-butusov-ilovaisk-fatal-decisions. [Viitattu 27.10.2015].

vangittujen venäläissotilaiden palauttamisesta. Samoja neuvotteluja kävivät myös ATO-komentaja Muzhenko sekä Venäjän yleisesikunnan apulaispäällikkö Nikolai Bogdanovsky. Myöhemmin samana päivänä Venäjän presidentti Vladimir Putin esitti taisteleville osapuolille vetoituksen ”humanitaarisen käytävän muodostamiseksi ja tarpeettomien uhrausten välttämiseksi”. Donetskien ”kansantasavallan” separatistijohtaja Aleksandr Zakharchenko vaati pois pääsyn ehdoksi sotamateriaalin jättämistä Ilovaiskiin, mutta paikan päällä saavutetun yhteisymmärryksen mukaan ukrainalaisille luvattiin turvallinen pääsy Ilovaiskista Starobesheven kautta länteen, hallituksen joukkojen hallinnassa olevalle alueelle.²⁵

Kohtalokas kujanjuoksu

Aamulla 29. elokuuta saaretut ukrainalaisjoukot kokoontuivat Mnohopillyan ja Agronomichnen kyliin Ilovaiskin eteläpuolelle. Sovittuna lähtöaikana, kello 06:00, panssaroitu miehistökuljetusajoneuvo saapui Mnohopillyaan mukanaan venäläinen upseeri, joka ilmoitti poistumisen muuttuneista ehdoista. Hänen mukaansa joukkojen oli siirryttävä yhtä reittiä sovitun kahden sijasta, ja jätettävä aseensa sekä vapaaehtoisjoukot Ilovaiskiin. Muutaman tunnin neuvottelujen ja venäläisupseerin useiden puhelinoitojen jälkeen kenraali Khomchak määräsi kello 08:15 kaksi osastoaan liikkeelle alkuperäisiä reittejä pitkin kohti vankienvaihtopaikaksi sovittua Starobeshevea.²⁶

Yhteensä noin 1 000 taistelijaa, 40 erilaista panssaroitua ajoneuvoa sekä noin 120 muuta ajoneuvoa käsittäneet kaksi osastoa pääsivät aluksi etenemään rauhassa, huolimatta runsaasta venäläisjoukkojen määrästä peltoja ja aukeita reunustavissa metsäkoissa. Eteläisempi, tien T0509 suunnassa etenevä osasto ehti saapua Starobesheven laitamille, kun venäläiset joukot avasivat tulen ukrainalaisjoukkoja kohti. Ukrainalaiset vastasivat tuleen ja saivat aiheutettua myös venäläisille tappioita, erityisesti lähempänä Ilovaiskia, jossa venäläiset eivät olleet ehtineet valmistella tuliasemiaan.²⁷ Myös ukrainalaisten tykistöä sekä joitakin rynnäkkökoneita osallistui irtautumisen tukemiseen.²⁸ Lopputuloksesta ei kuitenkaan ollut

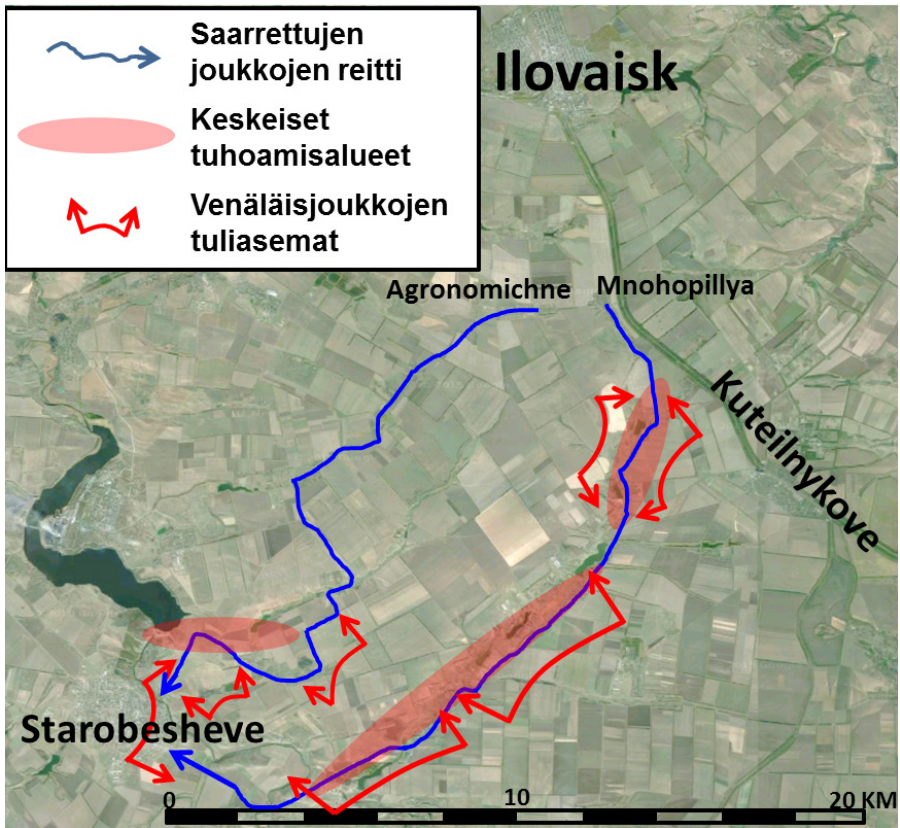
²⁵ Rachkevych, Mark: *Turning Point*.

²⁶ NewsFromUkraine: *Ilovaisk Massacre: 1000 Encircled Ukrainian Soldiers Were Killed Together With Russian Captives*. Youtube 26.9.2015. <https://www.youtube.com/watch?v=Z2cJSGXWurc>. [Viitattu 3.11.2015].

²⁷ Peleschuk, Dan: *Ukraine is still at war, and its bloodiest battle isn't over*. Global Post 29.8.2015. www.globalpost.com/article/6638347/2015/08/28/ukraine-battle-ilovaisk-year-later. [Viitattu 2.11.2015].

²⁸ Butusov Juri: Colonel Kovalskyi: *“We captured Russian T-72B3 to our own surprise – it was the first engagement for most of us”*. Censor.net 28.8.2015. http://en.censor.net.ua/resonance/349305/colonel_kovalskyi_we_captured_russian_t72b3_to_our_own_surprise_it_was_the_first_engagement_for_most. [Viitattu 28.10.2015].

epäselvyyttä – hajanaisesti johdetut ja alivoimaiset ukrainalaiset hajaantuivat tulituksessa, ja vain osa eloonjääneistä onnistui pakenemaan jalan taistelualueelta. Näiden joukkoon kuuluivat myös kenraali Khomchak sekä Dnipro-1:n komentaja Juri Bereza, jotka ilmestyivät kolme vuorokautta myöhemmin hallituksen hallinnassa olevalle alueelle. Tappiot olivat huomattavat. Elokuussa 2015 julkaistun parlamentaarisen selvityksen mukaan ukrainalaiset menettivät Ilovaiskin taisteluissa kaatuneina 366, haavoittuneina 429 ja kadonneina 158 henkeä. Lisäksi käytännössä kaikki raskas kalusto tuhoutui tai jäi vastustajan haltuun. Taisteluita seuranneina päivinä osapuolet sopivat haavoittuneiden ja kaatuneiden evakuoinnista osastojen tuhoutumispaikoilta, mutta taistelut muualla operaatioalueella jatkuivat edelleen. Vangeiksi jääneistä 138 sotilasta suurin osa palautettiin myöhemmin Ukrainaan.

KUVA 5. Ukrainalaisjoukkojen irtautuminen Ilovaiskista ja tuhoutuminen 29.8.2014.

Taistelualueelle syyskuun alussa vahvennuksina saapuneet taisteluosastot 79. ja 95. Maahanlaskuprikaateista sekä Kansalliskaartin 1. Operatiivisesta prikaatista eivät enää ehtineet vaikuttaa Ilovaiskin alueen taisteluihin. Niitä käytettiin kuitenkin menestyksekkäästi taistelutehtävissä Mariupolin ja Donetskin välisellä alueella, sillä seurauksella, että venäläisten eteneminen saatiin syyskuun ensimmäisen viikon aikana pysähtymään.²⁹ Johtuiko se venäläisten taisteluosastojen kärsimistä merkittävistäkin tappioista vai strategisen tason päätöksistä, ei ole tiedossa.

Ukrainalaisten joukkojen osalta taistelut käytännössä pysähtyivät paikalleen, kun Valko-Venäjällä toista viikkoa käytyjen neuvottelujen seurauksena (ensimmäinen) Minskin sopimus allekirjoitettiin ja tulitauko astui voimaan 5. syyskuuta. Ilovaiskin taistelua ja sitä seurannutta ukrainalaisen osaston tuhoutumista Starobesheven alueella voidaan pitää merkittävänä käännekohtana Ukrainan sotatoimissa Itä-Ukrainassa. Venäjän edelleen kiistämä joukkojensa käyttö alakynteen jääneiden separatistien tukemiseksi, ukrainalaisten suuret tappiot sekä näitä seurannut, pakon edessä hyväksytyt ”tulitauko” pysäyttivät Ukrainan hallituksen operaatiot ja luovuttivat strategisen aloitteen separatisteille.

²⁹ Petr i Mazepa: *Ilovaysk. Vse točki nad i.* 15.8.2015. <http://petrimazepa.com/ilomain.html>. [Viitattu 2.11.2015].

2 HAVAINTOJA

2.1 Taisteluun osallistuneet joukot

Ukrainalaisista taisteluun osallistuneista joukoista voidaan yleisesti ottaen todeta, että niiden koulutustaso oli hyvin alhainen. Vakinaisten asevoimien joukoista, (mm. 51MEKPR, 93MEKPR, 17PSPR) vain pieni osa oli ammattisotilaita, lyhyen koulutuksen omaavien asevelvollisten muodostaessa niiden pääosan. Paikallispuolustuspataljoonissa ammattisotilaiden osuus oli vielä tätäkin pienempi. Vapaaehtoispataljoonien henkilöstöstä löytyi sekä sotilas-koulutuksen saaneita että täysin kouluttamattomiakin jäseniä, jotka eivät olleet ehtineet ennen taisteluiden alkua juurikaan harjoitella yhdessä. Esimerkiksi Shaktarsk-pataljoona oli muodostettu vasta heinäkuun puolivälissä, ja siinä sekä koulutustaso että kuri olivat erittäin puutteellisia.³⁰ Myös vakinaisissa joukoissa oli haasteita koulutetun henkilöstön osalta – esimerkiksi 17. Panssariprikaatissa eversti-tason esikuntaupseerin oli toimittava mekaanikkona koulutetun miehistön puutteen vuoksi.³¹ Separatistien puolelta on vaikea tehdä arvioita koulutustasosta, ottaen huomioon venäläisten sotilaiden huomattavan merkityksen näiden joukoissa.

Taisteluihin Ilovaiskin lähialueella 23.8.2014 alkaen osallistuneet venäläiset taisteluosastot oli todennäköisesti muodostettu 98. Maahanlaskudivisioonan 331. rykmentistä, 9. moottoroidusta jalkaväkiprikaatista (Nizhnyi Novgorod)³², 18. Moottoroidusta jalkaväkiprikaatista (Tshetshenia)³³ sekä 106. Maahanlaskudivisioonasta.³⁴ "Novorossian asevoimien" joukoista ainakin niin sanotut Oplot-, Somalia-, Sparta- ja Vostok -yksiköt osallistuivat taisteluihin.³⁵

³⁰ Butusov, Juri: *Aug. 22, 2014. One Year Ago. Ilovaisk. Battle HQ 39-06.*

³¹ Butusov Juri: *The Story of Colonel Evgeniy Sidorenko Who Broke Out from Ilovaisk in a Russian T-72 Tank.*

³² Falcon, Bjorn: *'Tank Biathlon 2014' of the Russia's 6th Tank Brigade in Donbas.* InformNapalm 18.8.2015. <https://informnapalm.org/en/tank-biathlon-2014-of-the-russia-s-6th-tank-brigade-in-donbas>. [Viitattu 26.10.2015].

³³ Falcon, Bjorn: *'Putin's Eleven' - Selfie Soldiers of 18th Russian Motorized Rifles Brigade in Donbas.* Inform-Napalm 10.8.2015. <https://informnapalm.org/en/putin-s-eleven-selfie-soldiers-of-18th-russian-motorized-rifles-brigade-in-donbas/>. [Viitattu 26.10.2015]; Falcon, Bjorn: *Tanks of the 18th Motorized Rifle Brigade in Ukraine.*

InformNapalm 15.7.2015. <https://informnapalm.org/en/tanks-of-the-18th-motorized-rifle-brigade-in-ukraine>. [Viitattu 26.10.2015]; Butusov Juri: *Exposing Russian propaganda and evidence of the Russian Federation's 8th motorized rifle brigade T-72B-3 tank seizure.* 11.10.2014. http://en.censor.net.ua/photo_news/302190/exposing_russian_propaganda_and_evidence_of_the_russian_federations_8th_motorized_rifle_brigade_t72b3. [Viitattu 26.10.2015].

³⁴ Nagle, Chad: *In-Depth: The Battle of Ilovaisk.*

³⁵ Wikipedia: *Battle of Ilovaisk.* https://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_Ilovaisk. [Viitattu 13.11.2015]; *Mototoro-la's Unit in Ilovaisk. 19 Aug 2014 (DPR).* Youtube 24.8.2014. <https://www.youtube.com/watch?v=Mxr-9mX4wMAY>. [Viitattu 20.10.2015].

2.2 Tiedustelu ja valvonta

Tapahtumien perusteella voidaan todeta, että ukrainalaisten tiedustelu epäonnistui kerta toisensa jälkeen vastustajan voimien ja toimien arvioinnissa. Venäläisten lisääntynyt tuki separatisteille oli havaittu jo heinäkuussa ja asia oli myös yritetty tuoda kansainvälisen yhteisön tietoon, mutta ilman merkittävää menestystä. Lähdeaineistosta ei käy ilmi, miten arvio llovaiskissa olevan vastustajan vahvuudesta ja valmistautumattomuudesta oli syntynyt. Vaikka arvio olisi ollutkin oikea, ei siinä selvästi ollut huomioitu separatistien kykyä vahventaa alueella olevia joukkojaan. Joka tapauksessa llovaiskin valtaamiseen varattujen joukkojen vahvuus osoittautui aivan liian pieneksi.

Pian taisteluiden alettua llovaiskin sekä Zuhresin suunnissa, on ATO-johdolle täytynyt käydä selväksi vastustajan huomattavasti oletettua suurempi voima. Tämä havainto johti kuitenkin vain oman voiman keskittämiseen llovaiskin valtaamiseksi ja samalla valtatie 21 suunnan jäädessä toissijaiseen asemaan. Käytännössä kaupungin valtaamiseen varattujen joukkojen määrässä ei kuitenkaan tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Sektorilla D tapahtunut joukkojen irtautuminen 13. ja 14. päivän aikana Venäjän puolelta ammutun epäsuoran tulen seurauksena sekä "separatistien" menestys Torezin ja Snizhnen suunnassa muutti operatiivista tilannetta oleellisesti. Tässä vaiheessa ukrainalaisilla on todennäköisesti ollut käytössään myös tietoa rajan läheisyyteen ryhmittyneistä venäläisjoukoista. Operaatiota llovaiskin valtaamiseksi kuitenkin jatkettiin, ja kun lopulta 23.8. venäläiset taisteluosastot aloittivat hyökkäyksensä, ATO-esikunta reagoi niihin todella hitaasti. Operaation suunnitteluvaiheessa mitä ilmeisimmin hyväksytty riski reservien puutteen muodostamasta uhasta realisoitui nopeasti, kun ukrainalaisjoukot murtuivat muutamassa vuorokaudessa llovaiskin eteläpuolella.

Ukrainalaiset saivat 24.–28.8.2014 käytyjen taisteluiden aikana hyvinkin selvän kuvan siitä, mistä hyökänneet joukot olivat lähtöisin. Sotavangeiksi jääneet venäläiset maahanlaskusotilaat sekä muutamat panssarimiehet, yhdessä sotasaaliiksi saadun venäläisen sotakaluston kanssa, osoittivat venäläisten taisteluosastojen liittymisen taisteluihin. Tätäkään tietoa Ukraina ei kyennyt merkittävässä määrin hyödyntämään, Venäjän informaatio-operaatioiden peittäessä sen muun kohinan sekaan.

Vaikuttaa siltä, että ukrainalaisilla ei ollut tietoa venäläisten ja separatistien aikeista tuhota llovaiskista irtautuvat joukot. Tähän viittaa muun muassa se, että irtautuvien kolonnien

taisteluvalmius ei ollut kovin korkea, ja että taisteluiden jälleen alettua irtautumista tuettiin vain hajanaisin tykistön ja rynnäkkökoneiden suorituksin.

Taktisella tasolla lennokkitiedustelun merkitys näyttää olleen erittäin korostuneessa asemassa, erityisesti venäläisten ja separatistien puolella. Konfliktin alkuvaiheessa erilaisten lennokkien määrä taistelukentällä oli vähäinen, mutta Venäjän aloitettua heinäkuun puolivälissä 2014 separatistien voimakkaan tukemisen, kasvoi lennokkitiedustelun rooli räjähdysmäisesti. Se johti nopeasti tilanteeseen, jossa ukrainalaiset joukot olivat taistelualueella lähes jatkuvan valvonnan tai sen uhan alla.³⁶ Ukrainalaisten oma lennokkitiedustelukyky oli huono. Ilovaikin taisteluissa joukoilla oli käytössään muutamia lennokkeja, mutta niiden soveltuvuus esimerkiksi tulenjohtamiseen oli heikko.³⁷ Venäläisten voimakas tulenkäyttö pakotti ukrainalaiset toimimaan entistä hajautetummin sekä etsimään suojaa rakennetuilta alueilta, pääosan operaatioalueesta muodostuessa pelloista ja muista aukeista. Vaikka tiedustelulennokkeihin kyettiin päiväsaikaan rajoitetusti vaikuttamaan ilmatorjunnalla³⁸, tärkeimmiksi suojautumiskeinoiksi jäivät silti joukkojen hajauttaminen ja maastouttaminen ainoille ilmasuojaisille alueille, kyliin ja kaupunkeihin.

Näkyvässä roolissa tiedustelutietojen tuottajana olivat myös operaatioalueen väestö kännykkäkameroineen. Facebook, Twitter, VKontakte sekä muut sosiaalisen median kanavat olivat päivittäin täynnä kuva-aineistoja ja muita havaintoja alueella liikkuvasta sotakalustosta ja joukoista. Näitä aineistoja tutkivat ja tulkitsivat erilaiset ”sotaharrastajat” ympäri maailman, ja voidaan olettaa, että myös taistelevat osapuolet pyrkivät löytämään niistä hyödyllistä informaatiota toimintansa perustaksi.

2.3 Tulivoima

Keskeisimmän osan kummankin taistelevan osapuolen tulivoimasta muodostivat epäsuoran tulen aseet, erityisesti raketinheittimistö. Ilma-aseen merkitys oli vähäinen, eikä siitä voi näin ollen tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Separatisteilla ei ollut käytössään

³⁶ Karber P: *Lessons Learned from the Russo-Ukrainian War (Draft)*. Potomac Foundation 8 July 2015. <https://prodev2go.files.wordpress.com/2015/10/rus-ukr-lessons-draft.pdf>. [Viitattu 21.10.2015].

³⁷ Butusov, Juri: *Aug. 22, 2014. One Year Ago. Ilovaisk. Battle HQ 39-06*.

³⁸ Esimerkiksi *Ukrainian Servicemen Shot Down Another Russian Drone in Donetsk Region. PHOTOS. 1.8.2014*. http://en.censor.net.ua/photo_news/296365/ukrainian_servicemen_shot_down_another_russian_drone_in_donetsk_region_photos. [Viitattu 24.10.2015] Artikkelin mukaan Orlan-10 -lennokki pudotettiin Strela-10 -ilmatorjuntaohjuksella.

todellista ilmakomponenttia, ja venäläisten ilmatuki rajoittui käytännössä yhteen kertaan Luhanskin oblastin puolella 24.8., jossa taisteluhelikopterein tuettiin taistelukosketukseen jäänyttä erikoisjoukkopartiota.³⁹ Sen sijaan edellisessä alaluvussa käsitelty lennokkituki oli merkittävässä roolissa. Ukrainalaisten osalta ilmatukea käytettiin merkittävän ilmatorjuntauhan vuoksi vain pakottavissa tilanteissa, esimerkiksi 29.8.2014 tuettaessa joukkojen irtautumista Ilovaiskista. Tässä yhteydessä myös menetettiin yksi Su-25M1 -rynnäkkökone Starobesheven alueella.⁴⁰

Epäsuoran tulen voimasuhteissa ei ollut havaittavissa merkittäviä eroja ennen heinäkuun puoliväliä 2014, jolloin Venäjä ryhtyi merkittävässä määrin tukemaan separatisteja sekä lennokkiedustelulla että rajan yli toteutettuna epäsuorana tulena. Merkittävimmässä roolissa näyttävät olleet kevyet 122 mm:n raketinheittimet (Ukrainalla ja separatisteilla BM-21 Grad, venäläisillä sekä BM-21 että uusi Tornado-G). Näiden lisäksi kumpikin osapuoli käytti sekä kevyitä että raskaita kranaatinheitimiä, kevyttä sekä raskasta tykistöä (122mm D-30 ja 152mm 2A65), ja useissa lähteissä mainitaan myös venäläisten käyttämät raskaat raketinheittimet (BM-27 Uragan).⁴¹ Venäjän tuen myötä Ukrainan joukot jäivät nopeasti alakynteen sekä tykistön määrässä että laadussa. Ilovaiskin ympäristön taisteluissa tämä ilmeni jatkuvasti voimistuvana epäsuorana tulena Ukrainan taistelukosketuksessa olevia joukkoja, tulyksiköitä sekä alueelle saapuvia vahvennuksia kohtaan.

Ukrainalaiset onnistuivat kyllä aiheuttamaan taistelukosketukseen päästyään merkittäviäkin tappioita vastustajalleen, mutta epäsuoran tulen käyttöön heillä ei ollut juurikaan kykyä vastata – toisin kuin venäläisillä, ukrainalaisilla ei ollut käytössään tulenjohtotoimintaan soveltuvaa lennokkikalustoa tai vastatykistötutkia. Lisäksi suuri osa separatisteja tukevista tulyksiköistä sijaitti rajan toisella puolella, Venäjällä. Näin ne olivat kokonaan vastatykistötoiminnan ulottumattomissa, sillä ylin johto oli kieltänyt kaiken tulenkäytön rajan yli, peläten sen oikeuttavan venäläisjoukkojen tunkeutumisen Ukrainan alueelle. Venäläisten

³⁹ Bellingcat: *Russian Official Account of Attack on Ukraine Border Guards*. 30.5.2015 <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2015/05/30/russian-official-account-of-attack-on-ukraine-border-guards/>. [Viitattu 24.10.2015]. – Mi-24 -taisteluhelikoptereilla iskettiin Ukrainan Rajavartiopalvelun joukkoja vastaan Talovkan kylän läheisyydessä 24.8.2014, kun venäläinen erikoisjoukkopartio oli joutunut niiden tekemään väijytykseen.

⁴⁰ Ferguson, Jonathan & Jenzen-Jones, N.R.: *Raising Red Flags: An Examination of Arms & Munitions in the Ongoing Conflict in Ukraine*. Research Report No.3. Armament Research Services, November 2014. <http://armamentresearch.com/ares-research-report-no-3-raising-red-flags-an-examination-of-arms-munitions-in-the-ongoing-conflict-in-ukraine-2014/>.

⁴¹ Aseistuksen osalta katso esim. *Donbass film 6, kontrnastuplenije Ilovaiskii kotjol*. 14.9.2015. <https://www.youtube.com/watch?v=e6sjvML7Zc>. [Viitattu 28.10.2015]. – Kuvamateriaalissa on nähtävissä runsaasti separatistien käyttämää aseistusta sekä Ilovaiskin taisteluiden jäljiltä tuhoutunutta ukrainalaiskalustoa.

epäsuoralla tulella olikin merkittäviä vaikutuksia – se muun muassa johti useiden yksiköiden pakenemiseen rajan ja myöhemmin Ilovaiskin läheisyydestä sekä esti ukrainalaisten vähäisten reservien pääsyn taistelualueelle.

Raskas suora-ammunta-aseistus perustui kummallakin osapuolella taistelu-, rynnäkö- ja kuljetuspanssarivaunujen pääaseisiin, panssaritorjuntaohjuksiin sekä ainakin ukrainalaisten puolella myös panssaritorjunta- ja ilmatorjuntatykkeihin.⁴² Näiden lisäksi erityisesti rakennetuilla alueilla syntyneissä taisteluissa käytettiin hyväksi kevyitä ja kertasinkoja⁴³ sekä kranaattikonekiväreitä ja rynnäkökiväreihin kiinnitettäviä kranaatinlaukaisimia. Heinäkuuhun 2014 asti sekä ukrainalaisten että separatistien kalusto oli hyvin yhteneväistä, Venäjän materiaalituen keskittyessä Ukrainan asevoimien hallussa olevaa vastaavaan kalustoon (esimerkiksi T-64, vanhemmat T-72 ja T-80 -vaunut).⁴⁴ Venäläisten taisteluosastojen 23.8. alkanut hyökkäys toi mukanaan teknisesti merkittävästi edistyneemmät, modernisoidut T-72B3 -taistelupanssarivaunut, joissa sekä suoja, pääase että sensori- ja tulenjohtojärjestelmät olivat selvästi ukrainalaisten vastaavia kehittyneempiä.

Ilovaiskin taisteluihin osallistuneiden taisteluajoneuvojen määrä oli ukrainalaisilla hyvin rajoitettu. Kuvamateriaalista on pääteltävissä, että käytettävissä oli ainakin T-64 -taistelupanssarivaunuja, BMP-2 -rynnäköpanssarivaunuja, BTR-80 -kuljetuspanssariajoneuvoja, BRDM-tiedustelupanssariajoneuvoja sekä MTLB-kuljetuspanssarivaunuja.⁴⁵ Lisäksi ukrainalaiset ottivat käyttöönsä yhden heidän haltuunsa jääneen venäläisen T-72B3 -taistelupanssarivaunun.⁴⁶

⁴² Kts. esim. NewsFromUkraine: *Ilovaisk Massacre: 1000 Encircled Ukrainian Soldiers Were Killed Together With Russian Captives*.

⁴³ Kts. esim. *Motorola's Unit in Ilovaisk. 20 Aug 2014 (DPR)*.

⁴⁴ Kts. esim. OSCE (ETYJ)-raportti *FSC.DEL/2018/14 10 December 2014. Statement by the Delegation of Ukraine at the 774-th FSC plenary meeting. 10.12.2014. <http://www.osce.org/fsc/132441?download=true;Ferguson&Jenzen-Jones>*.

⁴⁵ Mm. Butusov Juri: *The Story of Colonel Evgeniy Sidorenko Who Broke Out from Ilovaisk in a Russian T-72 Tank*. – Artikkelissa haastateltu eversti Sidorenko, 17. Panssariprikaatista irrotetun panssariosaston päällikkö, mainitsee joukkonsa vahvuudeksi neljä taistelupanssarivaunua sekä neljä BMP(-2) -rynnäköpanssarivaunua. Näiden lisäksi ukrainalaisjoukoilla oli käytössään muiden osallistuvien asevoimien yksiköiden BMP(-2)-, BTR(-80)- ja BRM(-1K) -kalustoa. Sidorenko kertoo myös, että 24.8.2014 Ilovaiskin alueella olevia joukkoja vahvennettiin Saur-Mogilasta siirrettyillä seitsemällä 93. Mekanisoidun prikaatin BMP(-2) -rynnäköpanssarivaunulla.

⁴⁶ Venäläisen jalkaväikyksikön vahvennuksena ollut T-72B3 jäi hylättyä ukrainalaisten haltuun, kun nämä ampuivat sitä BMP-2 -rynnäköpanssarivaunun konetykillä Agronomichnen kylän läheisyydessä. Vaunu jäi ehjäksi, mutta venäläisosasto evakoi miehistön ja irtautui taistelukosketuksesta. Kts. esim. Butusov Juri: *The Story of Colonel Evgeniy Sidorenko Who Broke Out from Ilovaisk in a Russian T-72 Tank* ja Butusov Juri: Colonel Kovalskyi: *“We captured Russian T-72B3 to our own surprise – it was the first engagement for most of us”*. Kts. myös esim. *Battle of Ilovaisk Ukrainian Forces in Heavy Intense Fightings Ukraine War. 29.10.2015. <https://www.youtube.com/watch?v=Yiqe5glZsqo>*. [Viitattu 3.11.2015].

KUVA 6. Ukrainalaisjoukkojen 26.8.2014 valtaama venäläinen T-72B3 -taistelupanssarivaunu.⁴⁷

Venäläinen kalusto sisälsi ainakin T-72B3 -taistelupanssarivaunuja, BMD-2 -maahanlaskupanssarivaunuja⁴⁸ sekä MTLB-kuljetuspanssarivaunuja.

Lähdeaineiston perusteella vaikuttaa siltä, että ukrainalaisjoukkojen sinkoaseistus oli vähäistä eikä sillä saatu merkittävää vaikutusta aikaiseksi. Pääosa tuhoutuneesta venäläiskalustosta vaikuttaa saaneen osuvia taistelu- tai rynnäköpanssarivaunujen pääaseista, epäsuorasta tulesta sekä ainakin muutamassa tapauksessa panssarintorjuntatykyistä.^{49 50}

⁴⁷ Butusov Juri: Colonel Kovalskyi: *“We captured Russian T-72B3 to our own surprise – it was the first engagement for most of us”*.

⁴⁸ Sama.

⁴⁹ Butusov Juri: *Captain who changed course of war*. Censor.net 9.12.2015. http://en.censor.net.ua/resonance/364226/captain_who_changed_course_of_war. [Viitattu 12.1.2016]

⁵⁰ Butusov Juri: Colonel Kovalskyi: *“We captured Russian T-72B3 to our own surprise – it was the first engagement for most of us”*.

2.4 Liikkuvuus

Ilovaikin alueen maasto mahdollisti melko vapaan liikkumisen molemmille osapuolille. Päätiestö oli kestopäällystettyä, kaksikaistaista tietä, joka soveltui kaikelle ajoneuvokalustolle. Tasainen maasto sekä kantavat pellot ja aukeat tekivät liikkumisen mahdolliseksi kaikille sotilasajoneuvoille sekä rajoitetusti myös kevyille siviilijoneuvoille, joita molemmat osapuolet käyttivät suurissa määrissä. Pääosa liikkumisesta näyttää kuvamateriaalien perusteella tapahtuneen hyväkuntoisella tiestöllä, rakennetun alueen ulkopuolella ryhmittymisen sekä 29.8.2014 irtautumisen osalta myös pelloilla ja avomaastossa.

Kantava maasto saattaa osin selittää sen, miksi ukrainaisjoukot eivät kyenneet kunnolla eristämään Ilovaiskia ja näin mahdollistamaan sen valtaamista. Neljän tukikohdan perustaminen kaupungin eristämiseksi on selvästi ollut riittämätön ratkaisu - niiden sitouduttua taisteluihin ja jouduttua jatkuvan epäsuoran tulen kohteeksi, eivät ne kyenneet estämään separatistien liikkumista kaupunkiin sekä sieltä ulos. Tämän puolesta puhuu myös se, että vastarinta näytti merkittävästi voimistuvan ukrainalaisjoukkojen jo tunkeuduttua kaupunkiin. Voidaan perustellusti todeta, että noin 700 taistelijan vahvuinen osasto oli vahvuudeltaan täysin riittämätön Ilovaikin eristämiseen, omien huoltoyhteyksien suojaamiseen ja itse kaupungin valtaamiseen.

Lähteiden perusteella vaikuttaa siltä, että suluttaminen ja miinojen käyttö taisteluiden aikana oli vähäistä ja keskittyi lähinnä puolustusryhmitysten välittömään suojaamiseen. Esimerkiksi ukrainalainen pioneerosasto sulutti puolustusryhmityksensä etupuolella panssarimiinoin ja tähyspanoksin Agronomichnen läheisyydessä, kun tieto venäläisten taisteluosastojen hyökkäyksestä oli saatu.⁵¹ Yksittäisiin miinojen aiheuttamiin tappioihin löytyy viittauksia eri lähteistä⁵², mutta esimerkiksi venäläisten taisteluosastojen liikkeeseen sulutteilla ei näytä olleen lainkaan vaikutusta.

⁵¹ Butusov Juri: Colonel Kovalskyi: *“We captured Russian T-72B3 to our own surprise – it was the first engagement for most of us”*.

⁵² Esimerkiksi Rachkevych, Mark: *Photo exhibit captures horrors of Russian military victory in Ilovaisk*. Kiyv Post 14.8.2015. <http://www.kyivpost.com/multimedia/photo/photo-exhibit-captures-horrors-of-russian-military-victory-in-ilovaisk-395732.html>. [Viitattu 23.11.2015]; *Donbass film 6, kontrnastuplenije Ilovaiskii kotjol*. (Miinoista noin kohdassa 2:20:00); *28/05/15 Ilovaisk. Civilians tripped a mine in the town*. 29.5.2015 <https://www.youtube.com/watch?v=3MeNH0iaoHI>. [Viitattu 24.11.2015]. – Kyseinen Youtube-video on separatistien uutistoimiston julkaisu ja luultavasti osin pelkkää propagandaa, mutta siinä mainitaan miinojen tai todennäköisemmin räjähtämättömien ampumatarvikkeiden aiheuttamat onnettomuudet Ilovaikin alueella lähes vuosi taisteluiden jälkeen.

Ilmakuljetukset olivat vain vähäisessä roolissa taisteluiden aikana. Venäläiset eivät näytä käyttäneen lentokoneitaan tai helikoptereitaan taisteluiden tukemiseen, ja ukrainalaiset käyttivät omiaan vain rajoitetusti. Helikopteritoiminta oli ilmatorjuntauhan vuoksi rajoittunut ilmakuljetuksiin taistelualueen laitamille⁵³, ja rynnäkkökoneita käytettiin vain ääritilanteessa, kuten 29.8.2014 Ilovaiskista irtautuvien joukkojen tukemiseen. Uhka oli todellinen, sillä esimerkiksi heinäkuun puolella ”separatistit” pudottivat Donetskin alueella kaksi ukrainalaista Su-25 -rynnäkkökoneetta⁵⁴ ja elokuun alussa yhden Mig-29:n⁵⁵. Näitäkin tunnetumpi on tietysti matkustajalentokone MH17:n alas ampuminen 9K37 Buk-ilmatorjuntaohjuksella Snizhnen lähistöllä 17.7.2014.⁵⁶

2.5 Suoja

Itä-Ukrainan maaston ollessa aukeavoittoista, ovat molemmat osapuolet etsineet suojaa pääsääntöisesti rakennetuilta alueilta. Kaupungeissa ja kylissä ei Ilovaiskin taisteluiden aikana merkittävästi linnoitettu, vaan suoja sekä tähystykseltä että tulelta pyrittiin saamaan olemassa olevia rakenteita käyttämällä.

Ukrainalaisten osalta paljastumisen välttäminen ei näytä olleen keskeisessä roolissa ainakaan taisteluteknisellä tasolla. Yksittäisten taistelijoiden osalta omien joukkojen tunnistaminen on selvästi mennyt naamiointiin edelle. Käsivarsiin ja usein myös päähineisiin kiinnitetyt keltaiset tunnistusmerkinnät⁵⁷ pyrittiin tekemään näkyviksi, jolloin taistelijan muuhun varustukseen ei selvästi ole tarvinnut kiinnittää huomiota. Sama pätee myös kaluston maastouttamiseen. Naamioverikkoja tai luonnonmateriaaleja ei kuvamateriaaleissa

⁵³ Butusov, Juri: *Aug. 22, 2014. One Year Ago. Ilovaisk. Battle HQ 39-06.* Ukrainalainen journalisti Butusov kuvaa artikkelissa vierailuaan Ilovaiskin alueelle 22.8.2014. – Helikopterikyty päättyi noin 40 km päähän taistelualueesta ilmauhkan seurauksena, ja loppumatka oli siirryttävä tietä pitkin.

⁵⁴ Tavernise Sabrina ja Herszenhorn David: *2 Ukrainian Fighter Jets Shot Down as Conflict Intensifies.* The New York Times 23.7.2014. http://www.nytimes.com/2014/07/24/world/europe/Malaysia-Airlines-jet-ukraine.html?_r=0. [Viitattu 25.11.2015].

⁵⁵ Butusov Juri: *Pilot of shot down MiG-29 fighter jet makes it back safely.* Juri Butusov Facebook page 9.8.2014. <https://www.facebook.com/butusov.yuriy/posts/8166834358356862>. [Viitattu 25.11.2015] Käännös: Voices of Ukraine 9.9.2014 www.maidantranslations.com/2014/08/09/yuri-butusov-pilot-of-shot-down-mig-29-fighter-jet-makes-it-back-safely. [Viitattu 25.11.2015].

⁵⁶ Wikipedia: *Malaysia Airlines Flight 17.* https://en.wikipedia.org/wiki/Malaysia_Airlines_Flight_17. [Viitattu 24.11.2015].

⁵⁷ Esimerkiksi Loiko Sergei ja Williams Carol: *Ukraine troops struggle with nation's longtime neglect of military.* Los Angeles Times 18.10.2014. <http://www.latimes.com/world/europe/la-fg-ukraine-neglected-army-20141018-story.html>. [Viitattu 20.11.2015].

esiinny kuin satunnaisesti, ja liikkuvissa ajoneuvoissa niitä ei ole lainkaan. Sen sijaan monissa ajoneuvoissa sekä ukrainalais- että separatistipuolella näkyy lippuja, joilla kaluston omistaja osoitetaan. Lisäksi ajoneuvojen ollessa kaikilla osapuolilla samantyyppisiä, oli niissä myös tunnustusmaalaukset – ukrainalaisilla kaksi pystyviivaa, venäläisillä ja separatisteilla valkoinen ympyrä.⁵⁸

KUVA 7. Ukrainalaistaistelijoiden tunnustusmerkintöjä.⁵⁹

Maastossa suojautuminen perustui yksinkertaisiin poteroihin ja kaivantoihin, joista jälkimmäiset olivat toisinaan kevyesti katettuja.⁶⁰ Taisteluiden aikaisen kuvamateriaalin perusteella on kuitenkin pääteltävissä, että linnoittamista toteutettiin lähinnä vain henkilöstön suojaamiseksi. Epäsuoran tulen aseet, ampumatarvikkeet sekä ajoneuvot olivat usein täysin suojattomina tasaisessa ja aukeassa maastossa.⁶¹ On tietysti mahdollista, että suojaa haettiin jatkuvilla tuliaseman vaihdoilla – tätä on kuitenkin vaikea osoittaa käytettävissä olevan aineiston perusteella.

Myös joukkojen ja kaluston hajauttaminen näyttää maastossa olleen rajallista. Tyypillisesti esimerkiksi ampuvat aseet (KRH, TYK, RAKH) ovat todella lähelläkin, samoin kuin joukkojen ajoneuvot. Ottaen huomioon, ettei niitä myöskään yleensä ollut linnoitettu, on melko selvää miksi epäsuoran tulen osuessa kohdalle ukrainalaisten ajoneuvotappiot ovat olleet merkittäviä.

⁵⁸ Katso esim. *Donbass film 6, kontrastuplenije Ilovaikii kotjol*; Bellingcat: *Russia's 6th Tank Brigade: The Dead, the Captured, and the Destroyed Tanks (Pt.2)*. 29.9.2015. <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2015/09/29/russias-6th-tank-brigade-pt-2/>. [Viitattu 20.11.2015]. – Separatisti- ja venäläisjoukoissa yksittäiset taistelijat oli tyypillisesti merkitty samalla tavalla kuten ukrainalaisetkin, olkavarsinauhujen ollessa keltaisten sijaan valkoisia.

⁵⁹ Loiko&Williams.

⁶⁰ Katso esim. *The Ilovaisk cauldron with the eyes of a Ukrainian journalist (English subs)*. 14.9.2014. <https://www.youtube.com/watch?v=EivhReOGI5w> [Viitattu 16.11.2015]; Karber, s. 20. Minskin toisen tulitaukosopimuksen myötä vakiintuneille rintamalinjoille puolestaan on rakennettu merkittäviä linnoitusjärjestelmiä.

⁶¹ Esimerkiksi *Battle of Ilovaisk Ukrainian Forces in Heavy Intense Fightings Ukraine War*; *Donbass film 6, kontrastuplenije Ilovaikii kotjol*.

2.6 Informaatioympäristö

Nykyaikaisella taistelukentällä sekä tiedon jakamisen että salaamisen merkitys on huomattava. Ukrainalaisilla joukoilla ei ollut käytössään minkäänlaista luotettavaa kenttäviestijärjestelmää, vaan suuri osa johtamisesta tapahtui matkapuhelinverkon ja internetin välityksellä. Monenkirjava organisaatio, johon sisältyi sekä vakinaisia joukkoja että paikallispuolustus- ja vapaaehtoispataljoonia, on varmasti aiheuttanut melkoista päänvaivaa johtamisjärjestelmävastaavalle. Toisaalta suurella osalla taistelijoita on ollut älypuhelimensa ja toimintakykyisenä pysyneen matkapuhelinverkon kautta pääsy internetiin, josta taistelun tapahtumia on ollut mahdollista seurata lähes reaaliaikaisena. Alueella liikkuvat journalistit, kummankin osapuolen tiedottajat sekä lukematon määrä sosiaalisen median käyttäjiä tuottivat ja tuottavat edelleen vaihtelevan tasoista, mutta lähes reaaliaikaista informaatiota taistelukentän tapahtumista. Ilman omasta kommentoijasta tulevaa, ajantasaista ja erityisesti luotettavaa tietoa, yksilö helposti etsii tietoa sieltä mistä sitä on saatavilla. Sekalaisten, usein puutteellisten ja epävarmojen tietojen perusteella tehdyillä johtopäätöksillä voi olla merkittäviä seuraamuksia – esimerkkinä 51. Mekanisoidun prikaatin yksikön irtautuminen tilanteen epätoivoiseksi kuvanneiden uutisraporttien kannustamana.

Yhtenä esimerkkinä avointen lähteiden ”tiedustelun tietojärjestelmästä” voidaan pitää venäläisen ylläpidon takana olevaa www.militarymaps.info -sivustoa⁶², jonne harrastaja- tai osin jopa maksettu yhteisö tuottaa jatkuvasti havaintoja ukrainalaisjoukkojen liikkeistä. Parhaimmillaan nämä havainnot voivat olla jopa lähes reaaliaikaisia. Näin esimerkiksi separatistijoukoille tarvitaan perustilannekuvan muodostamiseen ainoastaan internet-yhteys ilman sen kummempia salaus- tai suojausmenetelmiä.

2.7 Yhteenveto

Tarkastelun yhteenvetona voidaan todeta, että keskeisimmät Ukrainan merkittävään tappioon johtaneet syyt löytyvät tiedustelun ja johtamisen saralta. Vastustajan aliarviointi, usko venäläisjoukkojen pysymiseen sivussa taistelusta lukuisista vastakkaisista viitteistä huolimatta, reservien puute sekä johtamisen jäykkyys vielä tilanteen jo muututtua katastrofaaliseksi

⁶² www.militarymaps.info. Ukrainan lisäksi sivustolta löytyy tilannetietoja myös esimerkiksi Syyriasta, Jemenistä ja Afganistanista. [Viitattu 13.11.2015].

olivat niitä avaintekijöitä, jotka johtivat strategisen aloitteen siirtymiseen Venäjän tukemille separatisteille. Taktisella tasolla merkittävässä roolissa oli erityisesti Venäjän kyky hyödyntää ylivoimaista tilannekuvaansa ja tulivoimaansa ukrainalaisjoukkojen lamauttamiseen. Vastoin kaikkia rakennetun alueen taistelun periaatteita, ATO-joukot epäonnistuivat niin Ilovaiskin eristämisessä, pyrkimyksessä yllättävään ja keskitettyyn vaikutukseen itse kaupunkiin tunkeuduttaessa, sekä lopuksi vielä taistelusta irtautumisessa tilanteen muuttua selvästi epäedulliseksi. Ukrainalaisjoukkojen tappiollinen takertuminen valtaamiinsa alueisiin on Ilovaiskin opeista huolimatta toistunut konfliktissa yhä uudelleen, esimerkiksi taisteluissa Donetskien lentokentästä sekä Debaltseven kaupungista.

3 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa tuodaan esille llovaisikin taisteluiden perusteella tehtyjä operatiivisen sekä taktisen tason johtopäätöksiä. Niitä tarkasteltaessa on huomioitava, että johtopäätökset perustuvat vain yhteen Ukrainan sodan taisteluun ("operaatioon"), eikä niitä voi näin yleistää kovin laajalle. Lisäksi pääosa havainnoista perustuu vain taistelun ukrainalaisosa-puolen kokemuksiin.

3.1 Operatiivisen tason johtopäätöksiä

Johtopäätös 1: Tilannetietoisuuden merkitys on ratkaiseva. Ukrainalaisten ilmeisen virheellinen tilannekuva johti operaation käynnistämiseen liian pienin voimin, passiivisuuteen vihollisen siirtyessä hyökkäykseen sekä lopulta joukkojen jäämiseen saarroksiin.

Johtopäätös 2: Vihollisen aliarviointia on syytä välttää. Ukrainalaiset selvästi arvioivat väärin vihollisen toimintamahdollisuudet ja suorituskyvyn, eivätkä varautuneet yllättäviin tai edes vähemmän yllättäviin (venäläisjoukkojen liittyminen taisteluun) tilannekehityksiin.

Johtopäätös 3: Tietoverkot, media ja erityisesti sosiaalinen media vaikuttavat kaikkien osapuolten toimintaan. Erityisesti rakennetuilla alueilla puhelin- ja tietoverkkoyhteydet sekä niiden käyttäjät ovat moninaiset, mahdollistaen käytännössä rajoittamattoman tiedonku-lun ulkomaailmaan. Tämä mahdollistaa niin tiedusteluhavaintojen teon (ja tuottamisen), propagandan kuin viestiverkkojen muodostamisenkin molemmille osapuolille.

Johtopäätös 4: Joukkojen koulutustasolla on huomattava merkitys. Ukrainalaisjoukot rakentuivat pääsääntöisesti asevelvollisista (varusmiehet ja reserviläiset) sekä vapaaehtoi-sista (osa ilman minkäänlaista sotilaskoulutusta).

Johtopäätös 5: Vihollisen ilmatorjunta-aseistus voi johtaa siihen, että omien joukkojen ilmasta-maahan -suorituskykyä tai helikopterikuljetuskykyä ei uskalleta käyttää taistelui-den tukemiseen. Ukrainalaisten helikopterit eivät lentäneet lainkaan operaatioalueella, ja rynnäkkökoneita käytettiin vain äärimmäisessä tilanteessa irtautuvien omien joukkojen tukemiseen, silloinkin liian myöhään. Mitään toimenpiteitä vihollisen ilmapuolustuksen lamauttamiseksi ei myöskään ollut nähtävissä.

Johtopäätös 6: Ilovaikin kaupunki oli keskeisenä liikenteen solmukohtana tärkeä kohde, mutta käytännössä taistelut ratkaistiin sen ulkopuolella. Ukrainalaisten keskittymisen taisteluihin itse kaupungissa jätti sivustat ja selustan vapaaksi vihollisen toiminnalle.

Johtopäätös 7: Rakennetun alueen valtaaminen edellyttää aina sen eristämistä. Ukrainalaisjoukot epäonnistuivat Ilovaikin eristämisessä, mikä mahdollisti viholliselle sekä joukkojen vahventamisen että huollon toteuttamisen. Liian pienin voimin tehty eristäminen johti siihen, että eristävät joukot (pienet tukikohdat) joutuivat itse saarroksiin.

3.2 Taktisen tason johtopäätöksiä

Johtopäätös 8: Miehitettömät ilma-alukset, käytännössä tiedustelulennokit, ovat nykyään arkipäivää. Joukkojen tulee jatkuvasti toimia kuin ne olisivat ilmatähyshyksen kohteena. Vihollinen kykeni erittäin tehokkaasti paikantamaan ja käyttämään tulta ukrainalaisia vastaan tiedustelulennokkiensa avulla.

Johtopäätös 9: Epäsuora tuli aiheuttaa suurimman osa tappioista. Toisaalta epäsuoran tulen käyttö rakennetulla alueella johtaa väistämättä myös suuriin aineellisiin vahinkoihin sekä siviilitappioihin, mikäli siviilejä on jäänyt alueelle.

Johtopäätös 10: Tarve kyetä vastatykistötoimintaan on kasvanut samalla, kun mahdollisuus joukkojen salassa pysymiseen on pienentynyt tiedustelulennokkien käytön seurauksena. Ukrainalaisilla ei kesällä 2014 ollut käytössään lainkaan vastatykistötutkia, minkä lisäksi osa vihollisen tulyksiköistä oli suojassa vastatoimilta Venäjän puolella rajaa.

Johtopäätös 11: Tykistöllä tulee olla kyky väistää vastatykistötoimintaa. Ukrainalaisten tykistön ja raketinheitimistön suorituskyky laski nopeasti venäläisten liittyttyä voimalla mukaan taisteluihin. Vedettävä tykistö ei kyennyt vaihtamaan tuliasemia riittävän nopeasti tulitehtäviensä jälkeen ja jäi näin maaliksi vihollisen vastatykistötoiminnalle.

Johtopäätös 12: Onnistunut hyökkäys rakennetulla alueella edellyttää riittävää tulli-voimaa, erityisesti suora-ammunta-aseilla. Nyt ukrainalaisten hyökkäys tyrehtyi Ilovaikin kaupunkia halkovalle rautatielle, eivätkä kevyesti aseistetut vapaaehtoisjoukot kyenneet enää etenemään vihollisen tuliylivoiman seurauksena.

Johtopäätös 13: Joukon ajoneuvot on kyettävä hajauttamaan laajalle alueelle sekä paikallaan oltaessa että liikuttaessa. Taisteluiden aikana ukrainalaisten ainoa reservi, 92MEKPR:n rungolle muodostettu taisteluosasto, menetti suuren osan ajoneuvoistaan ja samalla taistelukykynsä lyhyessä ajassa 27.8.2014 epäsuoran tulen seurauksena.

Johtopäätös 14: Pika- ja kenttälinnoittamiselle on edelleen kysyntää. Ukrainalaisten yksinkertaisetkin poterot ja kaivannot vaikuttavat tarjonnan hyvän suojan pääosalle vihollisen epäsuorasta tulesta.

LÄHTEET

Tutkimukset ja opinnäytteet

Ferguson, Jonathan & Jenzen-Jones, N.R.: Raising Red Flags: An Examination of Arms & Munitions in the Ongoing Conflict in Ukraine. Research Report No.3. Armament Research Services, November 2014. <http://armamentresearch.com/ares-research-report-no-3-raising-red-flags-an-examination-of-arms-munitions-in-the-ongoing-conflict-in-ukraine-2014/>.

Karber P: Lessons Learned from the Russo-Ukrainian War (Draft). Potomac Foundation 8 July 2015. <https://prodev2go.files.wordpress.com/2015/10/rus-ukr-lessons-draft.pdf>. [Viitattu 21.10.2015]

Lehdet ja verkkojulkaisut

BBC News. Captured Russian Troops in Ukraine by Accident'. 26.8.2014. <http://www.bbc.com/news/world-europe-28934213>. [Viitattu 26.10.2015]

Bellingcat: Bellingcat Investigation - Russia's Path(s) to War. 21.9.2015. <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2015/09/21/bellingcat-investigation-russias-paths-to-war/>. [Viitattu 21.10.2015]

Bellingcat: Russian Official Account of Attack on Ukraine Border Guards. 30.5.2015 <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2015/05/30/russian-official-account-of-attack-on-ukraine-border-guards/>. [Viitattu 24.10.2015]

Bellingcat: Russia's 6th Tank Brigade: The Dead, the Captured, and the Destroyed Tanks (Pt. 1). 22.9.2015. <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2015/09/22/russias-6th-tank-brigade/>. [Viitattu 28.10.2015]

Bellingcat: Russia's 6th Tank Brigade: The Dead, the Captured, and the Destroyed Tanks (Pt. 2). 29.9.2015. <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2015/09/29/russias-6th-tank-brigade-pt-2/>. [Viitattu 20.11.2015]

Butusov, Juri: Aug. 22, 2014. One Year Ago. Ilovaisk. Battle HQ 39-06. 26.8.2015. http://en.censor.net.ua/resonance/348788/aug_22_2014_one_year_ago_ilovaisk_battle_hq_3906. [Viitattu 25.10.2015]

Butusov Juri: Captain who changed course of war. Censor.net 9.12.2015. http://en.censor.net.ua/resonance/364226/captain_who_changed_course_of_war. [Viitattu 12.1.2016]

Butusov Juri: Colonel Kovalskyi: "We captured Russian T-72B3 to our own surprise – it was the first engagement for most of us". Censor.net 28.8.2015. http://en.censor.net.ua/resonance/349305/colonel_kovalskyi_we_captured_russian_t72b3_to_our_own_surprise_it_was_the_first_engagement_for_most. [Viitattu 28.10.2015]

Butusov Juri: Exposing Russian propaganda and evidence of the Russian Federation's 8th motorized rifle brigade T-72B-3 tank seizure. 11.10.2014. http://en.censor.net.ua/photo_news/302190/exposing_russian_propaganda_and_evidence_of_the_russian_federations_8th_motorized_rifle_brigade_t72b3. [Viitattu 26.10.2015]

Butusov, Juri: Heroism and tragedy in Ilovaisk. Euromaidan Press 9.9.2014. www.euromaidanpress.com/2014/09/09/heroisms-and-tragedy-in-ilovaisk. [Viitattu 24.10.2015]

Butusov, Juri: Ilovaisk. Fatal Decisions. Voices of Ukraine 19.10.2014. www.maidantranslations.com/2014/10/19/yuriy-butusov-ilovaisk-fatal-decisions. [Viitattu 27.10.2015]

Butusov, Juri: Sergeant Volodymyr Kozak: How and When 10 Russian Paratroopers Were Captured on Aug 24, 2014. 7.10.2015. http://en.censor.net.ua/resonance/354926/sergeant_volodymyr_kozak_how_and_when_10_russian_paratroopers_were_captured_on_aug_24_2014. [Viitattu 30.10.2015]

Butusov Juri: The Story of Colonel Evgeniy Sidorenko Who Broke Out from Ilovaisk in a Russian T-72 Tank. Burkonews 14.9.2014. <https://burkonews.info/story-colonel-evgeniy-sidorenko-broke-ilovaisk-russian-t-72-tank/>. [Viitattu 28.10.2015]

Falcon, Bjorn: 'Putin's Eleven' - Selfie Soldiers of 18th Russian Motorized Rifles Brigade in Donbas. InformNapalm 10.8.2015. <https://informnapalm.org/en/putin-s-eleven-selfie-soldiers-of-18th-russian-motorized-rifles-brigade-in-donbas/>. [Viitattu 26.10.2015]

Falcon, Bjorn: 'Tank Biathlon 2014' of the Russia's 6th Tank Brigade in Donbas. InformNapalm 18.8.2015. <https://informnapalm.org/en/tank-biathlon-2014-of-the-russia-s-6th-tank-brigade-in-donbas>. [Viitattu 26.10.2015]

Falcon, Bjorn: Tanks of the 18th Motorized Rifle Brigade in Ukraine. InformNapalm 15.7.2015. <https://informnapalm.org/en/tanks-of-the-18th-motorized-rifle-brigade-in-ukraine>. [Viitattu 26.10.2015]

Gowen, Annie ja Demirjian, Karoun: Ukraine says Russian forces cross border in tanks, armored vehicles. The Washington Post 25.8.2014. https://www.washingtonpost.com/world/europe/ukraine-says-russian-forces-cross-border-in-tanks-armored-vehicles/2015/08/25/8cb7d1d4-2c3f-11e4-994d-202962a9150c_story.html. [Viitattu 26.10.2015]

Hyde, Lily: Abandoned Donbas Battalion Fights on. Kyiv Post 24.8.2014 klo 18:27. <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/abandoned-donbas-battalion-fights-on-361886.html>. [Viitattu 27.10.2015]

Liga Novosti: V Amvrosiyevku voshli rossiyskiye voyska bez znakov otlichiya. 24.8.2014. http://news.liga.net/news/politics/3032771-v_amvrosievku_voshli_rossiyskie_voyska_is-tochnik.htm. [Viitattu 26.10.2015]

Loiko Sergei ja Williams Carol: Ukraine troops struggle with nation's longtime neglect of military. Los Angeles Times 18.10.2014. <http://www.latimes.com/world/europe/la-fg-ukraine-neglected-army-20141018-story.html>. [Viitattu 20.11.2015]

Nagle, Chad: In-Depth: The Battle of Ilovaisk. The New Hetmanate 14.8.2015. www.newhetmanate.net/2015/08/14/in-depth-the-battle-of-ilovaisk. [Viitattu 21.10.2015]

Peleschuk, Dan: Ukraine is still at war, and its bloodiest battle isn't over. Global Post 29.8.2015. www.globalpost.com/article/6638347/2015/08/28/ukraine-battle-ilovaisk-year-later. [Viitattu 2.11.2015]

Petr i Mazepa: Ilovaysk. Vse tochki nad i. 15.8.2015. <http://petrimazepa.com/ilomain.html>. [Viitattu 2.11.2015]

Rachkevych, Mark: Photo exhibit captures horrors of Russian military victory in Ilovaisk. Kiyv Post 14.8.2015. <http://www.kyivpost.com/multimedia/photo/photo-exhibit-captures-horrors-of-russian-military-victory-in-ilovaisk-395732.html>. [Viitattu 23.11.2015]

Rachkevych, Mark: Turning Point. Kiyv Post 21.8.2015. www.pressreader.com/ukraine/kyiv-post/20150821/2819560116528865/TextView. [Viitattu 20.10.2015]

Sutyakin Igor: Russian Forces in Ukraine. RUSI Briefing Paper, March 2015. <https://rusi.org/publications/other/ref:O54FDBCF478D8B/>. [Viitattu 26.10.2015]

Tavernise Sabrina ja Herszenhorn David: 2 Ukrainian Fighter Jets Shot Down as Conflict Intensifies. The New York Times 23.7.2014. http://www.nytimes.com/2014/07/24/world/europe/Malaysia-Airlines-jet-ukraine.html?_r=0. [Viitattu 25.11.2015]

Tynchenko Yaroslav: How Russian Troops Entered Donbas on August 23. The Ukrainian Week 26.1.2015. <http://ukrainianweek.com/Society/128451>. [Viitattu 22.10.2015]

UkraineTruth: Russia shelled Ukrainians from within its own territory, says Bellingcat. 27.3.2015. <http://ukraine-truth.com/2015/03/russia-shelled-ukrainians-from-within-its-own-territory-says-bellingcat/>. [Viitattu 19.10.2015]

UkraineTruth: Ukrainian Donbas battalion commander: 1,000 dead in Ilovaisk. 25.9.2014. <http://ukraine-truth.com/2014/09/ukrainian-donbas-battalion-commander-1000-dead-ilovaysk/>. [Viitattu 24.10.2015]

Ukrainian Servicemen Shot Down Another Russian Drone in Donetsk Region. PHOTOS. 1.8.2014. http://en.censor.net.ua/photo_news/296365/ukrainian_servicemen_shot_down_another_russian_drone_in_donetsk_region_photos. [Viitattu 24.10.2015]

Ukrainskaja Pravda: Novoazovsk zakhvachen rossiyskimi voyskami - komandir spetsroti. 28.8.2014. <http://www.pravda.com.ua/rus/news/2014/08/28/7035992/>. [Viitattu 26.10.2015]

Sosiaalinen media (Youtube, Twitter, Facebook)

28/05/15 Ilovaisk. Civilians tripped a mine in the town. 29.5.2015 <https://www.youtube.com/watch?v=3MeNHoiaoHI>. [Viitattu 24.11.2015]

Battle of Ilovaisk Ukrainian Forces in Heavy Intense Fightings Ukraine War. 29.10.2015. <https://www.youtube.com/watch?v=Yiqe5glZsqo>. [Viitattu 3.11.2015]

Butusov Juri: Pilot of shot down MiG-29 fighter jet makes it back safely. Juri Butusov Facebook page 9.8.2014. <https://www.facebook.com/butusov.yuriy/posts/8166834358356862>. [Viitattu 25.11.2015]

Donbass film 6, kontrnastuplenije Ilovaiskii kotjol. 14.9.2015. <https://www.youtube.com/watch?v=e6sjvML7IZc>. [Viitattu 28.10.2015]

Motorola's Unit in Ilovaisk. 19 Aug 2014 (DPR). Youtube 24.8.2014. <https://www.youtube.com/watch?v=Mxr9mX4wMAY>. [Viitattu 20.10.2015]

NewsFromUkraine: Ilovaisk Massacre: 1000 Encircled Ukrainian Soldiers Were Killed Together With Russian Captives. Youtube 26.9.2015. <https://www.youtube.com/watch?v=Z2cJSGXWurc>. [Viitattu 3.11.2015]

The Ilovaisk cauldron with the eyes of a Ukrainian journalist (English subs). 14.9.2014. <https://www.youtube.com/watch?v=EivhReOGI5w>. [Viitattu 16.11.2015]

Twitter. @lennutrajektor: 24.8.2014. #Russian monkeys in #Ilovaisk don't hide it anymore they've got THE LATEST RUS army top weapons. Pecheng, ACBK, Vintorez. <https://twitter.com/lennutrajektor/status/503566555310215168/photo1>. [Viitattu 30.10.2015]

Twitter. @stefsiohan. Stéphane Siohan: #ukraine #war The city of Starobesheve (35 km south-east from #Donetsk) has been lost by the UKR army who fled the city [I've been there] <https://twitter.com/stefsiohan/status/504604215919263744>. [Viitattu 28.10.2015]

Muut julkaistut lähteet

OSCE: FSC.DEL/2018/14 10 December 2014. Statement by the Delegation of Ukraine at the 774-th FSC plenary meeting. 10.12.2014. <http://www.osce.org/fsc/132441?download=true>

Wikipedia: Malaysia Airlines Flight 17. https://en.wikipedia.org/wiki/Malaysia_Airlines_Flight_17. [Viitattu 24.11.2015]

Wikipedia: Battle of Ilovaisk. https://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_Ilovaisk. [Viitattu 13.11.2015]

www.militarymaps.info. [Viitattu 13.11.2015]